

ШЫҢ

Совет Эвилелиниң Коммунист партиясының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериники,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1953

май

15

ПЯТНИЦА

№ 94 (2779)

ӨРТӨЗ 20 Коп.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Совет Эвилелинде (1 арм.)
Мурнакчыларга деңнежир (1 арм.)
ПАРТИЈА АМЫДЫРА:
Партия кеңигүнгө кандидаттар биле
ажылчы экиждер (2 арм.)
С. Тушов.— Танды районода
агитация ажылы (2 арм.)

А. Елизаров.— Ниятиниң мал ажылы
ның улам көдүрүгүнү дөөн (2 арм.)
В. ГОЛЬЦЕВ.— Партиянык болгаш
улустун чагыс эки бузулбас (2—3 арм.)
М. Кавказ-Сарыг.— Профвезд органн

мапиянык ажылы экиждер (3 арм.)
Кызылдың септелге-механиктик заводу
нун тузу (3 арм.)
Улус демократиянык чурттарында
(4 арм.)
И. Номоникова.— Патет-Лаз (4 арм.)
Кореда болушкуннар (4 арм.)

Партия чырыдышкынын системазынга өөрөдилге чылын бедик идея-теориялык денселге доозар

Совет Эвилелиниң Коммунист партиясының XIX съездинин төгүлдү шийттирери, И. В. Сталинниң «ССРЭ-де социализмни экономикалык проблемаларын» деп гениалдык чогаалы, съездин түзөл хуралына баштыңын чугаазы бистин партияны болгаш совет улусту бистин чуртууска коммунизм тургузушкунун тузуп программа-биле ченсеген.

Социализмден коммунизмге чурту шилчиген үезинде партиянык болгаш совет улустун кол соругдарын тодаргайлашсаң, партияны XIX съездин бистин чуртууну бирги чертеңи чугаа хулаалар болур идеология ажылынын канчаар-даа аажо улау тургузузун чаа күштер-биле денсеген. Коммунист партиянык ажал-чорудулазнык, коммунизмниң тилеги дөөн демселге марксисчи-ленини теориянын улау тургузузун бистин партиянык баштыңычлары В. И. Ленин биле И. В. Сталин үргүчү денсеген чораннар.

Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинниң бүтүү тилээр өөредилге-биле ченселген бистин партия идеология ажылынын денселге мөгаг чока бедилди, каңды-даа ажалдарын бүтү адырларда коммунистерни болгаш интеллигенцияны марксисчи-ленини теория-биле, нияттед хөгжүдүвенин хойлуларын билгилери-биле күн-бүрү ченсеген турар. Марксисчи-ленини теорияны И. В. Сталин мынчаар тодаргайлаан: «Марксизм болза, болдузун болгаш нияттедил хөгжүдүвенин хойлуларын дугайында эртем, бүтү чурттарга социализмниң тилеэриниң дугайында эртем, коммунист нияттедил тургузуларын дугайында эртем болур».

СЭКП XIX съездинин шийтирерин боттандырдышаан, бистин областтк партия организациязы идеология ажылы экижидерге улашкан аажо кемчелери чорудуп турар. Бо өөредилге чымында 10000 ажал кижилер динчакчылардык 400 ажал политшколалар болгаш бөлүмнөр ашкан турар. Мурпунда чылдарды кадларын өөредилгезиниң кол хевтери политшколалар болуп турган болза, бо чымын байдал өзекерилген, партия чырыдышкынык системаның өөринип турарларын нияти санын чулу 22,8 хуузу политшколаларын динчакчылар, өн артеан бүтү динчакчылар партия төгүзү өөрининиң кол болгаш бедилген хевтериниң бөлүмнөрүн, В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталинниң биографияларын өөринип бөлүмнөрдө, райондарык партия школаларында, марксизм-ленинизмниң көзүңү үлпөктер төдөдө өөринип турар болгаш марксисчи-ленини теорияны дыка хөй кижилер боткитөөд-биле өөринип турар.

Ният болза-даа, идеология ажылы чедир үнелер көрсө чорукту шийтирел улаштар, партияни пропаганда болгаш агитацияны бүтү кемчелер-биле экижидерин эртемчө чугулазнык дугайында СЭКП XIX съездинин шийтирерин партия чырыдышкынык системаның ам-даа догузу-биле күтөтпейн турар. Марксизм-ленинизмни үндөүлөткөн шийтүүн ажаларын талаш-биле коммунистерниң болгаш партия кеңигүнү өзес активчелерни өөредилгезинге удурутпаан ам-даа сула боттандырар турар. Блангга Бай-Тайга, Сүт-Хөл, Эрани, Кызыл районнарда идеология ажылы ам-даа куду денселге турбушаан.

Партия организацияларын соругдары болза, ам бар болуп турар чептерин болгаш частыгыларын өөредилге чымын доостуруун бетине дарий улашсаң, түнел кичээлери чедилкиниң эртеринге бүтү кемчелерин азыры болур.

Партия чырыдышкынык системаны өөредилге районнарда майның Совет радиотехниканык хөгжүлдөзи

Радиотехниканык болгаш электри харылаазынык болгаш телевидениеник хөгжүдөниң хоббашкан 40 ажал илеткелериниң номчашан.

Төгүзүлдө, хоорайларга ниятын төгүзүлдө доостур. Өөредилге чымын доозарынга белеткендер партия чырыдышкынык бүтү системанык кичээлериң идея-теориялык денселге болгаш органиастык болурун бүтү кемчелер-биле бедилдерине, партияны XIX съездинин материалдарын, съездин түнел хуралына И. В. Сталинниң чугаазы, Саха баштыңынык мөчөзүнөгө холбаштыр СЭКП Төп Комитетиниң, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң, ССРЭ-ниң Дөөн Советиниң Президиумунуң кыйгырыны, партиянык болгаш чазактын баштыңычларының 1953 чылдык март 9-та чугаазарын, ССРЭ-ниң Дөөн Советиниң IV сессиянык шийтирлерин ханы өөринип алып талаш-биле коммунистерге дузаны күн-тедирери чугаа.

Политшколаларга, В. И. Ленин биле И. В. Сталинниң биографияларын өөринип бөлүмнөргө болгаш партия төгүзү өөринип кол хевтерин бөлүмнөргө партияны XIX съездинин материалдарын чорутуу хуузаада өөринип доозарлар хандырар.

Партия төгүзү өөрининиң талаш-биле бедилген хевтериниң бөлүмнөргө бирги өөредилге чымында партия төгүзүлү баштайгы чеди эгелерин өөринип, ийги өөредилге чымында өн артеан эгелерин, бир өзес дооспаз келер өөредилге чымында үргүчүлөр болур. Бедилген хевтерин бөлүмнөргө түнел кичээлери өөредилге чымын дургузулда өөринип эртем материалдарын кемчээ-биле чорудар болгаш ам материалдарын партияны XIX съездинин материалдары-биле холбаштырар керек.

Түнел кичээлдер эртеринге холбашкан пропагандаларынын семинарларын майын баштайгы чартымында эртерилген, ол семинарларда түнел кичээлери эртериниң методун болгаш өөредилге чымын организастык доозарыны дугайында сатдынып турар соругдарын пропагандаларга тапшырар керек. Өөредилге чымын төгүзүлдө чедир бөлүмнөргө болгаш политшколаларга өөринип эртем чорутуу темаларын талаш-биле теориялык болгаш методдук дузаны оларга көргүзөри чугаа.

Марксизм-ленинизмниң чогааларын, партияны XIX съездинин материалдары боттары өөринип турар коммунистер-биле хооромго, районнарда база партия аге организацияларынга теориялык беседаларын, семинарларын чорудар, алаа чылдык дургузулда өөринип эртем материалдарын талаш-биле кол айтырылганы тургузар. Партия төгүзү болгаш теориянык боттары өөринип турарлар-биле түнел кичээлериң бөлүк аайы-биле болгаш тус-тусу-биле чорударда шырак лекторларын болгаш консультанттарын чеп ажаллаар.

Түнел кичээлдерге белеткенери биле партия чырыдышкынык бүтү адырларын динчакчыларык боттуг дузалаларын биле марксизм-ленинизмниң чогаалдарын болгаш партияны XIX съездинин шийтирлериниң талаш-биле лекцияларын, консультанттарын болгаш беседаларын партия райкомдарын илеткелерине чорудар үргүчү органиастаа чорутур.

Түнел кичээлериң чорудары-биле чергелештир партия чырыдышкынык системанык чаа өөредилге чымында белеткендерни өй-шаанда органиастаар, пропагандист кадрларын, хамыктын мурнунда дади болгаш долу өзес дөөн эртемниң теория талаш-биле белеткелди партия кеңигүнериниң иштинде ийил алып, чайгы үедө пропагандал кадрларын белеткээр талаш-биле тодартай кемчелерин ажалдап кылар ужурайт.

Электри харылаазынык болгаш телевидениеник хөгжүдөниң хоббашкан 40 ажал илеткелдериниң номчашан.

Улаштар бүдүрүлгелерде колхоз радио бедилдериниң бөлүктөн бүдүрери тургускаан. Бо чымын радиопреемниктерин бүдүрүп үндүрери 20 хуу өзөр, а телевизорлар бүдүрүлгези 40 хуу өзөр деп ССРЭ-ниң харылаа министриниң оралакчысы З. В. Тапурга болушкун илеткелгенге денсеген.

Телевидениениң айтырылганына, илангы өңүтү телевидениени шийтөөдүлү кирериниң болгаш хевтериниң дамчыдыкчалар дузаны-биле дамчыдыларнык проблемаларын шийтирлериниң айтырылгычыче сессия улау кичээлериңиң салган.

Радио дамчыдылазын, электри харылаазын болгаш телевидениени улам ийил хөгжүдөниңге улашкан шийтирери сессия күдөөн алган.

Совет Эвилелинде

Улус Совет Энциклопедияның он алдыгы тому (Ийги үндүрүлгези)

Улус Совет Энциклопедиянык 16 тому (ийги үндүрүлгези) паратымып үнгөн. Номда «Железо» деп сөстөн «Земля» деп сөскө чедир сөстөрүн кирген.

Чаа номдуң иштинде кирген улау болгаш ажалы-бүрү материалдарын иштинде марксизм-ленинизмниң классиктериниң чогаалдарына холбаштырган чүгүлөр улау черни ээлеп турар. К. Маркстың «Ажал төлөвири, өрткө болгаш кончаа» база Ф. Энгельстиң «Унө хойлдузу болгаш кончаа нормазы» деп экономикагы ажалдарын эртем бузулаар ийи чүгүлөрдө таймдырлаан. В. И. Ленинниң револютустуг ажалы чорудулазнык ажалы-бүрү төлөвириге хамаарып турар аң чугаа чогаалдарынык колхоз идеяларын ээлеп каш чүгүлөрдө көрсүскөн.

Улус Совет Энциклопедиянык 16 томунда большевик партиянык төгүзүлүң айтырылгы улау черни ээлеп турар.

Шылгарангай револютустар, бүтү делегейниң ажалын шийтөөшкениң делегтерини болгаш тайбың дөөн демселчелер: чехословак ажалын шийтөөшкениң ийи удуруткучуларын, бирөөн болгаш Чехословак Республиканың президентизи Антонин Запоточныйн дугайында; Грециянык Компартиянык ТБ-зынчк чыгыс секретары—Никос Захаридистин дугайында; атом адрозунук, физикалынык талаш-биле улау француз эртемденер болгаш дешмелдегил хөй-ниги ажалдакчылар Фредерик болгаш Ирен Жолио-Кюрилерниң дугайында биографтык чүгүлөрдө кирген.

Брымнын курорттарында

ЯЛТА, Евпаториянык, Сакиниң, Феодисиянык санаторийлеринде болгаш дыштынык бажиндарында чайгы сезонга белеткел эгелеш. Эмселерин болгаш улау-чылдар черлериниң конустарын, климаттык эмселерин павильондарын септеп кылар. Брымнын калдыкчылар черери эмселерин болгаш диагностикалык чаа аппаратуларык-биле бөлөт. Санаторийниң практикасында медицина эртемдериниң чаа чедилкинерин улам калбаа-биле негтередиң турар.

«Горная здравница» санаторий, «Металлург» деп дыштаныкка бажын болгаш өскө-даа черлер баштайгы курорттарың хулаш алганнар. Ам Брымнык мурну эртериниң калдыкчылар черлеринде 10 муң ажалдык дыштаныкчылар бар.

Сакн деп болгаш-биле эмелер эртерт-та сүт-биле эмелер черин ажаллаа киярген.

23 калдыкчылар черлерин Евпаториянык улаштар курорту чагайгыдык тутуңуң турар. Ийди бичин улаштарын илер чурттар тускай черлер, курорттун төп поликлиникамы бар.

Курорттук хоорайларда болгаш суурлардык дика хөй санын илаштарын, чаадык илаштарын, чечектерин тарып олуракан.

Бо чымын Брымнык калдыкчылар черлеринге чурттуң чүс-чүс муң ажалчы чоннары дыштанылар.

Камчатканың консервы улестүрү сайзырап турар

Бамчатканың-ПЕТРОПАЛОВСКИЙНИ. Камчатканың чырык киршик консервычылары чыл планынча ажал хөй миллион консервыларын кылар үндүрер деп хүдөөлөткөн. Бо хүдөөлени күтөлдөң дөөн демселешпаан, чартык ортукутун бүдүрүлгелериниң коллектив дөрт айлар оналдазынча ажал 500 ажал консервыларын берген. Николай аттыг Киров аттыг комбинаттарын, а ол ишкан Усть-Камчатканың болгаш Кичичанык комбинаттарынык консервы заводтары пландан ажал дика хөй продукцияны бүдүрүп үндүргөн.

Чаа бешки беш чыл планында Камчатканың консервы улестүрүң улам ийди хөгжүдөниң көрүп турар. Чартык ортукутун барын болгаш чөөн эригеринге ээлеп каш чаа консервы заводтарын туткан турар болгаш бар эрги заводтарын чартып кылар турар. Ам Киров аттыг комбинатта консервы заводун тулуу турар. Ол ишкан Николай аттыг комбинатта консервы заводунда чартып тургузушкун талаш-биле улау ажалдар көрүп турар.

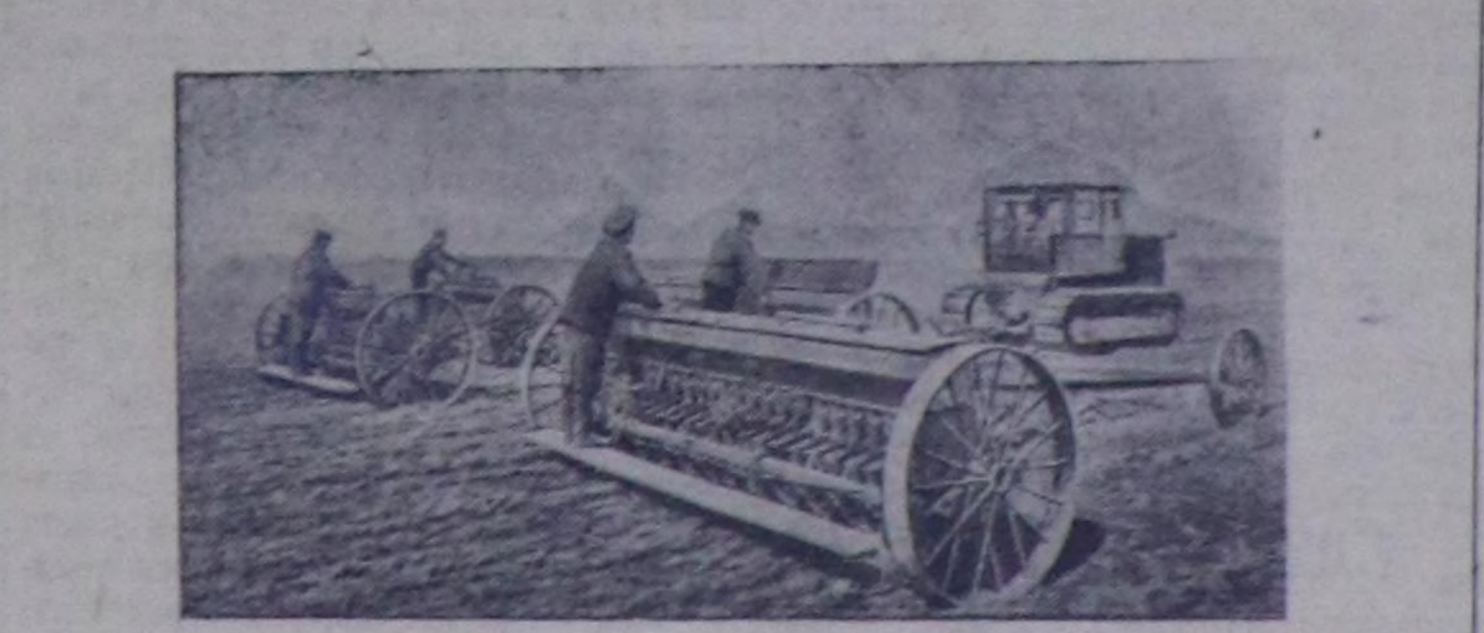
Галавемчаткыпромунуң консервы бүдүрүлгелери сөөлү үениң дургузунда дика хөй чаа техникамы алган.

ЗАВОД-ПАРК

ХАРЬКОВ. «Совет шахтер» заводтук кол кирер экинден чедерге чедир асалфатылык орунтар шейбуген. Оларнык ол-бо тазаларында — алкалар, скверлер. Корустарын чынында ажал-бүрү чекетерниң кламбалар бар.

Бо чымын чымын ол бүдүрүлгениң левискаринде парк кылдынып турар. Барык-да цех санында сад тургустунган. Анжык ажал-бүрү илаштар ногаарарын өгөлөөн. Чүс-чүс дөс розаларын тарып олуракан.

Завод кончуг улау ногаачымык ажал-агайымы. Ону дуржулгалык саңчылар удурутп турарлар. Чекер олурутп айл оранжерияга бо чымын 88 сорт миллион чекетерини эстүрген. Ушкү оранжериянык тулушкуну өгөлөөн. Чекетер чүлө клумбаларды бар өзес, харын чедтериниң ажалын черлеринде база бар.

Брест областык Каменецкий районунда Сентябрь 17 аттыг колхозунда сула чажып турары.

Чуруу В. Германниң. СЭТА-ның пресссидеши.

МУРНАКЧЫЛАРГА ДЕННЕЖИР

ХҮНДҮЛӨЛ САМБЫРАЗЫ

СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунуң болгаш ажалчы чоннар депутаттарынын район Советиниң күтөмунуң илередиң келгенин бузулар чаксы тарылганы эки чорутканы дөөн областтук Хүндүлөл самбыразына кирери болза:

«Октябрь 30 чыл өгө» колхоз (даргазы эш Михайлов, партия организациянык секретары эш Серемаа) — чаксы тарылганы 7 ажал хүнүндө 105 хуу күтүскөн.

Эш Мадлыгы — ол колхозта ажалдап турар трактор бригаданың бригадир.

Эш С. Седил — ол колхозта тракторист, 8 хүн 825 га черге тараа чаштырган.

«Большевик» колхоз (даргазы эш Лөндүп, партия организациянык секретары эш Мартаң-оол) — чаксы тарылганы 8 ажал хүнүндө 103 хуу күтүскөн.

Эш Серен-Дондуп — Стания аттыг колхозта тракторист ажал нормалын 200 хуу күтүскөн турар.

Эш Алдың-Херел — Калинин аттыг колхозта тракторист, ажал нормалын 200 хуу күтүскөн турар.

Сүт-Хөл район тарылгазын дооскан

СУТ-АКСЫ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районунуң тарылгаларында МТС-тиң механизаторлары-биле чангыс эп-сеткилдиң ажалдазынын түнелінде район тарылгазын динчакчыларын тарылга планын майның 12-де 101 хуу күтүскөн. Партия райкомунуң секретары эш С. Серенниң редакцияга динчакчы болза:

— Районунуң колхозтары тараа культураның тарылганын улам калбартышаан, ногаа олурулазын база чангыс болгаш хөй чылдардык ситен тарылгазын массалык чорудуп турар. Чаксы хову ажалына эки белетпейн, удурутпаан ажалышше холбаштырганмын Киров аттыг колхоз тарылга планын 109 хуу, илангы кызылгаш культураны 112 хуу күтүскөн. Ол ишкан «Сталинык орк» колхоз база планын ыракта ажал күтүскөн.

Амгы үедө эрте тараан культулар 10-15 сантиметр хире үнүлөп келген. Көлчөкчү тарылгалар баштайгы суггарылгаларын өгөлөй берген.

Областа чаксы тарылганын мурнакчы районунда

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районунуң тарылгалары бо чылдың чаксы хову ажалына хынамчалык белеткенге, органиастык удурутпаа база багай өзес болган. МТС-тиң механизаторларынын болгаш колхозчу ишчилериниң чангыс эп-сеткилди күн-ажылынын түнелінде район тарылга культуларын тарылгазын майның 9-та 100 хуу, а 13-те 107 хуу күтүскөн.

Районда тараа культуларын тарылга планын күтүскөн колхоз чөк, илангы Стания аттыг колхоз (даргазы эш Ревлюк, парторганизация секретары эш Дижик) планындан 100 гектары, а «Октябрь 30 чыл өгө» (даргазы эш Михайлов, парторганизация секретары эш Серемаа) — 220 гектары ажал тараан. Ол ишкан «Большевик» колхоз тарылгазын майның бирде-де күтүскөн, ам ногаа тарылгазын бөзүн дооскан.

Районунуң ажал-ишчилери амгы үедө ногаа тарылгазын майның 15-ге чедир бүрүн дооскан, чаксы хову ажалдарын түнел хуралдарын майның 20-ге чедир чер болганга эртеринге белеткенип турар. Тараанык чайгы ажалдазын илангы суггарылганы, малдык органиастык семитризация, чаа өөредилге чымында шюларын гүлдерин белеткээрин болгаш колхоз тудуларын чедилкиниң хандылары ол хуралдарга чугулаажып көөр деп турар.

Районунуң бирги черинде

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫЕ. (Телефон-биле). Колхозтун 211 вяжиликт ховунуң уш бригадалары МТС-тиң ол колхозта механизаторлары-биле чангыс эп-сеткилдиң ишчилеринде улам калбарып турар. Ол колхоз (даргазы эш Сандакы, парторганизация секретары эш Суур-оол) тараа культуруларын 900 гектар планын майның 11-де бүрүн чажып тараан.

Тарылгазын дооскан, чайгы чер аңдарылгазын өгөлөөн

СУТ-АКСЫ. (Телефон-биле). Киров аттыг көдө ажал-агай артеди (даргазы Очур-оол, парторганизация секретары эш Шюкпаа) тараа культуруларын тарылгазын Сүт-Хөл районда мурнап, майның 10-да 105,3 хуу күтүскөн.

Бо талашы-биле ховунуң бирги бригаданы (бригадир эш Торжу) 460 га планын 530 га кылдыр, ийги бригада (бригадир эш Серен-оол) 460 ганык олурунга 470 ганы чажып тараан. Колхозтун хову ажалында Сүт-Хөл МТС-тиң мында трактор бригаданы кызымак чүткүлүп көргүскөн. Механизаторлар ол колхозтун чайгы чер аңдарылгазын шийтчин кирген.

Колхозтарда малдык чаш төлүн камгалап ап турары

40 өшкүдөн 80 анай

Чөөн-Хемчик районунуң Баян-Тала суму-да «Октябрь 30 чыл өгө» колхозтук өшкү кадарчы эш Анай-оол 300 ажал өшкүлериң кадарып турар болгаш бо чымын 228 ананың немес алган. Төрөөн өшкүлериң иштинде 40 өшкү ийистөөш 80 анай берген. Өшкүлериң оолдашканын үргүчүлөп чүдөп турар.

Өн ийил эш Эдер-оол 118 хураганын, аш Кежик-Маңвай 180 ананың немес камгалап алган. Колхозтук илек кадарчылары эштер Санчай, Биче-оол олар 44 иектиң 44 бызаазын база камгалап алганнар.

Малдын моон сонгаар төртүнгөн чаш төл бүрүзүн бүрүн камгалап алып дөөн колхозчу малчыннар иденкейлиг ажаллап турарлар.

Бүрүн камгалап алган

Өвүр районунуң Хандагайтыда «Коммунизмче орк» колхозтук малчыннар малдык бо чымын чаш төлүн бүрүн камгалап ап турар. Чүд дөз, төрөөн 775 өшкү, хойнук 775 анай, хураганын, 42 иектиң 42 бызаазын бүрүн доостурун турар.

Малчыннарнык иштинде хойжу М. Болдак 160 хойдан 162 хураганын, М. Оолдак 108 хойдан 108 хураганын, М. Хуртуд-оол 127 өшкүдөн 132 ананы камгалап алган. Колхозтук малынык оолдашканын үргүчүлөп турар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия кезигүүнүгө кандидаттар-биле ажалды экижидер

СЭКП Тес-Хем райкомунун VII пленуму

Партиянын XIX съездинде хүлээл алдынан чаа эсертинген Уставы бистил алдарың Коммунисттик партияныкың хүлээзини уам быйкытырыңа, оң кезигүүнери марксисци-ленинчи бедиң идеяга кижиздеринге, оларныкы бистил Төрөөн чуртубуска коммунисттик долу тилелгезин чедиң алдыр дээш демисежиңилерини мурнакчы төлөнтүп отурум болуруңа уаг ролдуң болган. Партия кезигүүнө кандидаттарыңа хүлээп алдыр, коммунист болуруңа хүндүтүп атка төлөнтүп кылдыр кижиздериң партия организацаларыңдан чаа Уставтың негеделериниң баста бир кол чүгү болуруң.

СЭКП Тес-Хем райкомунун болуп эртен VII пленуму партия кезигүүнө кандидаттары кижиздеринге партия организацаларыңдын орулгаларыңдын дугайында айтырыгыңа чуугалажым эртен. Бо айтырыгың дугайында илеткеди райком секретари эш Шелков кылган. Районук партия организацаларың кандидаттар-биле ажалды чаа Уставтың негеделериниң денелениңе чедир тургузар талазы-биле ажалды кечегелерин ап чорутканын илеткеди демдегелдиң.

Ылаңгыя Самагалдай 7 чыл школаның, районук кижиз эмнегелериниң чанында партия өгө организацалары (секретарлары эштер Буурдай, Мөңгө) кандидаттары Ленин—Сталиннык уаг партияныкың кезигүүнө болуруңа төлөнтүп, бедиң мердедиг, партияныкың херээ

Оң-биле чергелештир бо талазы-биле районук партия организацаларыңды улаг четтестер барын пленумга илереткен. Чамдык партия өгө организацаларың кезигүүнө кандидаттар хүлээп алдыр ажалды эрдэгей өзү-биле көрүп, партияныкың хүлээзиниң бодун төлөнтүп кылдыр көргүзү шыдаваан кижиздериң хүлээп ал турган. Оң чызыңга Ленин аттың, Калинин аттың колхоздарда партия өгө организацалары, оларныкы секретарлары эштер Яңгыл, Кеский-оол олар хамаарыжыр.

Тес-Хем МТС-те партия өгө организацалары (секретари эш Шилин) кандидаттар-биле ажалды багып тургускан. Кезигүүнө кандидаттарыңа хүлээп алган.

оаларныкы-биле кижиздиге ажалды чорутпай, оларны организацаларың ажалдырагына чаңкытырбай, оларныкы-биле тус-тустай ажал чорутпай турар. Ол организацаларга 1951 чылда кандидатка кирген эш Серен-Шимит амга чедир чилгине кезигүүнө киреринге белеткечтиңмээн. Ол ышкыш райкуссомга партия өгө организацаларыңа кандидат кезигүүнө эш Чернышевтың стажы бир чыл ажып ашкан. Эш Чернышев ам безин чийгине кезигүүнө киреринге белеткечтиң, кай-даа өөрөнмей турар болган оң политиктиң билиң кошкан.

Пленумга санаал-шүгүмчүлөк кылганнар партия райкомунун партия, профсоюз, комсомол организацаларыңың кидиңи (эргелекчизи эш Сагчак) кандидаттар-биле ажалды чогур дедениңе чедир тургусканын ам-даа чедип албааның, бо талазы-биле партия өгө организацаларың кошок уагүрү, оларга практиктиң дуза чедирбей турарын шүгүмчүлөөнөр.

Моон солгаар партия кезигүүнөгө кандидаттары кижиздери, оларын хүлээп алдыр болган кандидат стажыныкың чурум салгырың партия өгө организацаларыңды иштики ажалыңың төвүңге тургузарын партия өгө организацаларыңга, партия райкомунга пленум хүлээткен.

Пленум партия кезигүүнөгө кандидаттар-биле ажалды четтестериң уузуңаар кечегелер дугайында доктаалды хүлээп алган.

Бай-Хаактың машина-трактор станцияныкы тракторист Иван Чоуду стахановчу өзү-биле ажаллап турар. Ол Балгазында «Революциянык чагымың» колхозтун шедеринде чакыч тарылга ажалдарын чорудуп, ажал-норманың үргүчү ажыр күөсүң турар. Эки көргүзүлгө болганы дээш оң агрегаттың илдиңир тукучунагы тынысан.

Чурукта: И. Чоудун тракторунун чанында турары.

Культура бригадасы

ШАГААН-АРЫҢ. (Телефон-биле). Улау-Хем районук Матросов аттың культура бажыңды 7 кижиз составтың культура бригаданың (уурукчузу эш Соколов) организастан үндөгү.

Бригаданың колхозтар тургаларыңга көргүзөр өзүн концерт программаларың болган беседа тайылдыр ажалдарыңың тематикаларыңа база маршрут планың партия райкомундан көрүп балгасан.

В. ТОЙЛУГ-ООЛ.

Чаа ясли

Балхозчу буюрлагаларың херээжерлер улаг күш деп түвени барымдалаш, Чаа-Хөл районда «Тилелге» көдөө ажал-агыл артели колхозчу херээжерлерин буюрлагаларыңа чүс хуу кириштирер орулгаларыңа уурулар ажалды өй-шанды организастан тургускан.

Балхоз төвүңге организастаныңан яслиде 40 хуе уруугаар бар, оларны ойналдып, кижиздеринге эштер Саара, Анай, Дарый оларны тургускан, олар ошанкы ажалды аг-сеткилдиг ажаллап турар. Ил-чанга, колхозчу буюрлагаларың өй күш демисең болган оларныкы чамдыктары чакыч төраа хоуларыңа ажаллап турар, чамдыктары түдүгтә кирер тууйбу белеткен турар.

Балхозчу херээжерлерин буюрлагаларың кижиз кувуг чок кириштирер талазы-биле колхозта херээжерлер чөвүделерин организацалары эш Давык эки ажаллап, агитация-массалык ажалдарыңа колхозчу херээжерлерин ортузунга улаа күштелдирип турар.

К. ТУЛУШ.

Танды районда политиктиң агитация анылы

Болуп эртен чер-чер Советтериниң согуздаларыңга белетке ажалдарыңың үезинде болган 1953 чылдык чакыч тарылганың ажалдарыңың үезинде районук ажалдык чонбарыңың ортузунга политиктиң агитация ажалды дымз калбарган. Районда 351 агитаторларың 22 агитколлективтер ажалдык чонбар ортузунга политиктиң агитация чорударыңа ажаллап турар. Башкылар, амчилер, улестүрүңү, көдөө ажал-агылнык тускай эртемчилер 150 ажалды агитацияга калбар агитатор болуп турар.

социализмниң экономикастың проблемаларыңа деп генилдиң чогаалдың бол темалар болуруң, беседаларың, номчулгаларың ажалыңың, политиканың, культура тургузулукувуруң амты үедетиң диктиңиңг орулгаларың-биле түдүш холбаштырың турарлар.

Агитколлективтериниң агитаторлары агитация ажалды чорударыңа-биле кылды агитацияны, механизацаларың, колхозчыларың буюрлагаларыңа күөсүлериңиң ажалды турар. «Ясли» элхезуңг илеткеди бо чылдын бирги кварталында күрунеге өйт дужаар планың 157 хуу күөсеткен. Бай-Хаак МТС-тиң механизацалары тракторлар болган өске-таа көдөө ажал-агыл машиналарың септээриниң талазы-биле боттарын күөсүлгезин эки күөсүткен. МТС-те дарган эш Терешкин, слесарь эш Храмов, токарлар эштер Назаров, Беседиң олар ажы норманың хүн-бүрүде 178—367 хуу күөсүдиң тургускан. Районук колхозтары чакыч тарылганың пазылың чорудуп турар, маалым ажалды экинчи, чаш талын мейди ажал доруктуруп ап турар, түдүгтә херээгер яш материалдары белеткээринге улаг күштү салып турар.

Беседа, солдуң номчулгалар чорударыңдан аңгыла лекция пропагандамы база калбарып турар. Политиктиң болган эртем билгилерин нешердериңдиң Бүтү-эвилек ийи

тиляныкың район салгырыңың үедүңдә турар инициативниң чыгыңе болган чаркыч кезигүүнери чыл эзелден бээр районук ажалдык чонбарыңга 100 ажалдык ажалдарың, 50 ажалдык илеткеди чоруткан.

Районук культура бажыңың 15 кижиз составтың агит-бригадасы ажалдык чонбар ортузунга концерттерин көргүзүп чоруп турар. Оң аңгыла чер-черде төлөнтүңгүр уран-чүгү белгилериниң күжү-биле концерттер, кино көргүлгези болу турар.

Агитпунктулар агитаторларың семинарларыңа уда-дараа эрртирлп, оларга лекцияларың, илеткедириң номчуң база ажалдык дуржулганың солчуң чөвүдел хуралдарың чыттылаан.

СЭКП райкомы ам үедә агитпунктуларың ажалды улаа күөсүдериң, политиктиң агитация ажалды чорударыңа хамаарышкан боттуң кечегелерин ап турар. Агитаторларың семинарларың чер-черге бөлүкчө эртерген, ол семинарларга чакыч тарылга үезинде агитаторларың мурунда саздымын турар орулгаларың дугайың өөрдүп эркен. Агитаторларың кову, трактор, түдүг бригадаларында, мал фермаларында таарыштыр тургузуп быйкылаан болган чакыч тарылга үезинде чорудар агитация ажалдыкың планың чогаалдып тургускан.

С. ТУШНОВ.

Партияныкың болгаш улустуң чаңгыс эви бузулбас

Бистик шылагаратпай, илг мнакышымды башкымыс эш Сталинныкың мөчөзи — аар чидир-биле холбашкан улау кыжыраакың хуңдеринде Коммунисттик партияныкың болган совет улустуң бузулбас чаңгыс эви чаа күш-биле илереткен. Бүгү инициатив ажалдык хуңдеринде ажалдык улау, колхозчу таракчылар, бистик илеткедиги боттарыңың хүлээзиниң совет инициативниң сорук киригичи болган башкыларыңа күжү—Коммунисттик партияныкың доландыр улаа сыйрың калкыштырарыңар. Партия болгаш улус Ленин—Сталинныкың херээ дээш, ССРЭ-ге коммунисттик долу тилелгезин дээш хажыч чок демисежеринге долу шилтирар болуп турар.

Бистик партияныкың улау үгүдөмлекчери болган башкыларың Ленин биле Сталин боттарыңың кайгамчыктың бүтү амдыралыңа улуса кылгаар чок бердирериниң херээңге, коммунисттик херээңге турсаагачыңар. Ажалдык чонбарың эрге-ажыктары дээш оларныкың демиселериң сорук киригичи чыжээ улустарыңа чырат кылаачаа кедир үези дээш ажалдык демиселер турар болуп совет кижилерге, делегейдиң бүтү коммунисттик болган ажалдык чонбарыңга орук айтыкчы сылд дым болуп бараалап турар.

Ленин биле Сталин калбак ажалдык массалар-биле чарыбас ханы харылаачың чорунар. Оларны кижизитишпаан, Совет күрүнеси уаурутун башкыларыңа ажалдык чонбарың болган таракчылары дик кириштирбашаан, Ленин биле Сталин оларныкың калчаарлаа ажак улау практиктиң дуржулганың өөртенген болган нешертөөн. Улау ступу революцтуң чогаалдык күштеринге ханды буюрса— улустарың генилери Ленин биле Сталинныкың ылгаларың ошагыңа чүгү болуру болган ол чорук, улус массаларың шык-чөшкөниң шың улгап башкарарың база пролетар революцияныкың тилелгезин дээш, социализмниң тилелгезин дээш оларныкың демиселиң организацаларың оларга буюрдуган.

Ленин биле Сталин ажалдык массаларың

иниатив дөжүдөсүңниң шилтиримиң күжү деп көргөнөр. Улаа массаларыңа талазы-талазы санын четпес тастери, канчаар-да ажак улау күш чыгының чыгар, ол таланттар, күштер партияныкың улау-талазы-биле Россияныкың үезинде бээр хождун калган чорууп ажалдык чонбар, оң күчүлүг болган байлауңды кылмы шыдаар, бистик чуртубуска коммунисттик тургузуп шыдаар артылың болуп турар деп, Ленин айткан.

«Бисте, өзүлүг күчүлүг болган байлакшымы Русу ступу тургусуң дээш улау революцияныкың улау чогаалдыкың чорукча берген материал.— бойдуз байлактарыңа-даа, кижиз күжүңү күралазыңа-даа, кайгамчыктың хеделиңиңде-даа бардың. В. И. Ленин 1918 чылдык билең. Чогаалдар, том 27, арнавар 134—135».

Бөдүң кижилер, күн-ажалдык кижилериң болса чаа амдыралдык тургузучулары болуп, оларныкы күн-ажалдыкың, чогаалдыкың чоруу-биле коммунисттик инициативниң кайгамчыктың тулау тургустуруңу турар деп, эш Сталин өөрдүп турар. Заводтарың болган фабрикаларың, шахталарың болган демир оруктарың, колхозтарың болган совхозтарың амыр-шоөлөң түдүп турар, ажалдыкың бүгү чаа-гайжылгаларың тургузуп турар, бүгү делегейниң чегерини, хепкериң турар ажалдыкың болган таракчылар,— чаа амдыралдык өзүлүг маалдарың болган тургузучуларың бо-дур» деп, эш Сталин чуугалсан (Чогаалдар, том 13, арна 255).

Ленинниң шыңгы сорагыниң болган оң өмүч чок херээңни генилдиң уламчы-лакчымы эш Сталин буюрутун бүгү амдыралдык коммунисттик дөмө демиселге, ажалдык чонбарың аас-кежиң дээш, чонунда аас-кежиң дээш шуудуру демиселге берген.

«Бир эвес ажалдыкың аңгының бөдүрериниң болган ол аңгыныкы социализм: күрунеси быйкыларыңың талазы-биле мөңө ажалдыкың басың бурдуз ажалдыкың аңгыныкы байлакшымы быйкыларыңың болган экижидеринге улаанман турган

болса, бөдүмүчү амдыралдыкың соруга чок болган деп санаар ийик мени» деп, эш Сталин чуугалсан (Чогаалдар, том 13, арна 105).

Эш Сталинныкың бүгү-ле маалдыкың амдыралдыкың — ол удуңдубас сөстөриң дикте баддытамы болуру.

Бистик партияныкың тилелтербес күжү чүдөл диме, калбак массалар-биле хандыралыңдан харылаалыңда, ол болса, өзүлүг улустуң партия болурунда, оң политиканың улустуң эрге-ажыктарың-биле күжүчү турарыңа болуру. Эң-не калбак улус массалар-биле харылаалың партияныкың үргүчү калбарын, быйкыларың — Коммунисттик партияныкың күжүңүң болган тилелтербескиң үнер дөзү болуру.

Ажалдык чонбарың улау башкычылары Ленин биле Сталин ажалдык чонбарың хоралың дайыңарыңа — трюнктер-биле, бухаринчилер-биле, буржуа-националисттер-биле болган ленинниңиң өске-ла дайыңарыңа-биле калың-дошкун демиселге партияныкың болган улустуң чаңгыс эвин быйкытырарыңар.

Ажалдык чонбарга, оларныкы эрге-ажыктарыңа могаг чок болган шыңгыч бараан болуру, чоңга ынакшымы, улустуң дайыңарыңа улау, коммунисттик херээ дээш диким болган чаның-сынниң чок демисежиң, массалар-биле харылаалың быйкыларың болган калбарың, бистик Төрөөн чуртубустуң тилелтербескиң үндөүниң — партияныкың болган улустуң бузулбас чаңгыс эвин быйкыларың бистик улау башкыларыңың чүгүлгә чагыларыңың бирөөн иңды.

Бистик чуртубуска турган капиталисттериниң болган помещиктериниң эрге-чагырдыкың дуржук ошкар дээш демиселге, делегейде бир-ле дугаары Совет күрүнеси чок кылдыр деп орадалың турган дантыкы интервенциялар улау демиселге партия биле улустуң бузулбас чаңгыс эвин канчалын тургустунган. Социализмтиң тайылың тургузуушкунуңа чылдарыңа сталиччи беш чылдарың ботандырың дээш демиселге ол чаңгыс эл быйкылаан бол-

Ниитиниң мал ажылының улам көдүрлүүшкүнү дээш

Эрзин район болза, бистик областың база бир мал ажалдык районларыңың бирөөсү болуру. Партияныкың XIX съездинде күөсүлгө алдыңан чаа бешки беш чылдык планында ниитиниң малыны баш саның болган оң продуктулаан улаа өстүрериниң дугайында директивалар районук малчыларныкың мурунга улау сурдаларың салган. Олар өгө орулганы алдарыңың-биле күөсүлгө дээш кылмаккай ажаллап турарлар.

Районук колхозтарыңың инициативтиң төвүңдө баш саны өзүп, оң продукттуу билиң турар. 1952 чылды маалым баш саны өстүрериниң планың район ниитиниң биле 105,5 хуу күөсүткен. Оң иштинде мыймстың улау бода маалым—104,5 хуу, чыгы маалым—112,5 хуу, кой маалым—103,5 хуу, өшкү маалым—112,3 хуу, төве маалым—104,1 хуу күөсүткен.

«Коммунисттик орук» колхоз (даргазы эш Бадарчи, парторганизация секретари эш Шижә) маалым баш саны өстүрериниң планың 108,4 хуу, «Сталинчы орук» колхоз (даргазы эш Борбак-оол, парторганизация секретари эш Аракчаа)—106,6 хуу күөсүткен болган өске-даа колхозтар планың ажыр күөсүткөдөн.

Районук колхозтарыңың мал фермаларында партия бөлүктериң тургускан. Колхоз буюрлагаларың ажаллап турар 78 коммунистериң 30 кижиз мал ажалында ажаллап турар. Оларныкың ажалдык коммунистер Надлы, Согаа, Билимбий, Биче-Урут, Билчөө болган өскелер-даа районда өң мурнакчы малчылар болуп, ниитиниң малың баш саны өстүрер, оң продуктулаан белиңер дээш кылмаккай ажаллап турарлар. Чижээ, 1948 чылдан бээр мал ажалга-газына ажаллап келген коммунист эш Биче-Урут оң кеңиң дургузунга чыгыс-даа баш мал хоратпаан. «Кызыл сыйдыс» колхозта коммунист эш Надлы 101 беледен түртүңгөн 101 куаунарың бүрүн менди доруктуруп өстүргөн.

СЭКП райком болган партия өгө организацалары ниитиниң малыңың беш санын хоратпас болган оң өстүрер талазы-биле малчылар ортузунга агитация ажалды чорутуу дээш агитаторларың тургускан. Олар партияныкың XIX съездиниң материалдарың, И. В. Сталинныкың «ССРЭ-де социализмниң экономикастың проблемалары» деп генилдиң ажалыңың дугайың малчыларныкың ортузунга тайылдырлап турарлар. Ам үедә 159 беседалар, 115 солдуң номчулгаларың болуп эрктелген. Агитаторлар мурнакчы малчыларыңың дуржулганың нешердир, бистик чуртубустуң ажалдыкың чедишкисериниң, чаа бешки беш чыл планыңың ажалдыкыңың Ленин—Сталинныкың партияныкың совет чаагыткы Тыва облакка хүн-бүрү улау дуржулганыңың дугайың тайылдырлап турарлар.

Районук мурнакчы малчыларың 1953 чылда алган социализмтиң күөсүлгөдөриң

алдарыңың-биле күөсүлгө турарлар. «Чаа орук» колхозта хоочун чыгычы эш Тамба калбарып турары чыгышында төрүүр 200 беледен 200 куунарың менди өстүрер деп хүлээген. Ам түртүңгөн 75 куунары менди алдыңан, ажал өзүп турар. «Сталинчы орук» колхозта эш А. Согаа колхозчу хоюн калбарып турар. Ол ам төрөө 110 өшкүлгөн 115 ажаллары менди доруктуруп турар. Районда ол ышкыш мурнакчыларың саны өзүп турар.

СЭКП райком, партия өгө организацаларың мал фермаларында ажалдык чөп организацалар, малчыларың хөй-ниитиниң хөргөнтөгөн социализмтиң хамаарылагыч бөлүрү кылдыр кижиздир талазы-биле төлөнтүп ап турар. «Сталинчы орук» колхозта партия өгө организацаларың хуралында мал фермаларыңың эргелекчииниң илеткедиң 2 катап, «Кызыл сыйдыс» колхозта өгө организацаларың —1 катап алган.

Мал ажалында ол чедишкисер-биле чергелештир ам-даа улау четтестер биле барын демделээр херек. «Чаа орук» колхозта партия өгө организацаларың (секретари эш Суңдуу) мал ажалыңың айтырыңарың суза улуртуп, мал фермазында ажаллап турар коммунистерниң, бригадирлерниң өтчөдүн албайн турар. Колхозта соолу үедә мал чидирге таварыч, когарал болуп турар. Мал фермазың эргелекчи коммунист эш Базаа бодунун ошанкы ажалыңа харылсага чок, мал продукцияның үчөдүн кылбайн турар болган маалым хорора чоругуңа улау шыңгыч демиселди чорутпаан, ол чорукында партия өгө организацаларың талазында кандың-даа сагыш-салыңыңың таварышыаан. «Кызыл сыйдыс» колхозта каларчы коммунист эш Чамың чаш малдары менди алып болган өстүрер дээш демисел чорутпас, харыңа-даа хөй-ниитиниң хөргөнтөгөн болуга ажаллап турар.

Ыла партия өгө организацаларың секретари эш Мажаа ол талазы-биле кандың-даа кечемч албаан, четтестер-биле эртешиң олуруп турар. Районук көдөө ажалдыкың кидизи (эргелекчизи эш Тамдыл-Сүрөө) колхозтарга, мал фермаларыңга организацаларың ажалды багып чорудуп, малчыларга практиктиң дуза чедирбей турар. Кидистик инструктор-бухгалтери эш Очур-Балы колхозтарың үчөт, өттөттү болуру ам-даа күдү дөңдөдө турда, оң уузуларыңың, колхозтарың санычыларыңа дуза көргүзөр инициатив улау, район төвүндө үмөйиң олуруп турар.

Устүңдө айтылган четтестер партия райком, райкуссом, партияныкың өгө организацалары мал ажалыңга удурутпалы ам-даа дыма четпес чорупуң турарын айткан турар. Оңу барымдалаш, СЭКП райкомы оң четтестериң уузулаа, малчылар ортузунга идеология ажалыңа күөсүлгөдир, мурнакчыларыңа дуржулганың бүтү малчыларың ортузунга тардыр талааны биле кечегелериң ап чорупуң турар.

А. ЕЛИЗАРОВ.

биле кады-дошкун демиселге чедип алдыңан ССРЭ-де социализмниң тилелгезин бистик чуртубуска мөлчүкчү ажалларың чок кылырыңа, бүгү совет инициативниң мораль-политиктиң чаңгыс эвин баддытырарыңа чедирген. Ажалдык массалар-биле партияныкың харылсазы улаа кылган болган быйкылаан.

Ала-чурттуң Улау дайыңың чааларында, калкан коммунистерниң партияныкың бөтү делегейни мурунга герман болган япон империалисттерге улау совет улустуң демиселериң организацаларың болган сорук киригичи болу бергенде, совет инициативниң мораль-политиктиң чаңгыс эвиниң улау күжү чидир илереттиң. Партия бистик улау тулау тилелгезиңе чедирген, ол тилелгези бистик Төрөөн чуртубусту көзө мөңдө адаржыткан, фашисттик кууданыңын айынылган кижиз төрөгөтениң нак гаалап, оң тынны алгач, хөй улустар капталдыкың бестөөшкениң ап ошкарарың тургузугуңа, социализм тургузуушкунуң өгөдөрөгөн дуулаан.

Дайың сөвүңдө үедә, калкан совет улус Коммунисттик партияныкың удурутпалы-биле 1946 чылдык февраль 9-та балтыңыңың төөгүлүгү чууганыңа берген генилдиңг стаалички орулгаларың ботандырың дээш демиселди дым шыдамкайы-биле калбарыңда, совет инициативниң мораль-политиктиң чаңгыс эви чаа күш-биле илереткен.

Бистик Совет Төрөөн чуртубусту күжүчүңүң хажыч чок өзүлгө болса, коммунисттик партияныкың шың политиканың болган ол политиканы амдыралта боттадымыр талазы-биле оң организацаларың ажалдыкың түнөлдү болуру. Совет инициативниң башкыларың болган улаурутпалы күжү болуру партия чуртту инициативти камталача чогур үезинде белеткээрин хандыгары, дайыңың чыгарыңа дайыңың чыга шарварыңе улаурутпалың болган башкаркан болган дайың сөвүңдө үедә улус ажалдыкың чаа күчүлүг көдүрлүүшкүнү херек кырыңга хандыгар.

Ленинниң болган Сталинныкың кылгырыңа шыңгы коммунистерниң партияныкың бистик төрөө совет күрүнеси быйкы-

лаарыңа, бистик социализм Төрөөн чуртубустуң атагарың улаа ылдурерине бодунуң күштерин харамманбай турар. Партия совет улустуң улустарың интернационализмниң болган байларыңың өзүлгүң, совет патриотизмниң өзүлгүңе, бедиң политиктиң сөрчөлгөткөдү өзүлгүңа кижиздир турар. Совет күрүнесиң дантыкы политиканы партия бүтү делегейге тайлыңың камталарыңа, америк агросекторларың чүгөңээрине улаап-баштап турар. Коммунисттик партия ажалдык массаларың эрге-ажыктары дээш, улустуң аас-кежи дээш туржуп шыдаар деп түвени совет улус бодунуң дуржулганыңа буюруру. Бистик партияныкың бүгү-ле маалдыкың төөгүлүгү—ол болса, ажалдык чонбарың аас-кежи дээш улус эрдедиң чорук, ол болса, улуска кылгаар чок бараан болуру-дур. Коммунисттик партияга, оң леничкин сталички удурутпалыңга совет улустуң ынакшымы мыңаган улау.

«...Партия эвес ажалдыкыңың калбак массалары бистик партияныкың бодунуң партияныкың, чоон болган төрөө партияныкың кылдыр санап турар болган оң калбарыңга база быйкыларың олар хандымырыңдан сонугурдуңа

